

gen. Schon während des Krieges wurde die Kommission für Volksvermögensverwaltung beim Präsidium des slowenischen Volksbefreiungsrates mit dieser Absicht gestaltet. Die Kommission fing erst nach dem Krieg mit ihrer Tätigkeit an. Sie war aus vier Abteilungen zusammengesetzt und zwar der allgemeinen, der Abteilung für Evidenz und Statistik, der Rechts- und Aufsichtsabteilung. Im Rahmen der Kommissionen wirkten auch die Beschlagnahmekommissionen für operative Bedürfnisse. Die Beschlagnahmekommissionen wirkten als zweistufige

Kommissionen. Die erste Stufe waren die Bezirks- und Stadt-Beschlagnahmekommissionen, die Kommissionen auf der zweiten Stufe, die nur als Berufungsinstanz fungierten, waren die Kreiskommissionen und die Bundesbeschlagnahmekommission.

Das Schriftgut der Kommission für Volksvermögensverwaltung und das Schriftgut betrefend der Beschlagnahmen befinden sich in verschiedenen Archiven, unter anderem auch im Archiv der Republik Slowenien.

Komisija za upravo narodne imovine

Brane Kozina

Delo evidenčnostatističnega oddelka
Navodilo za ocenjevanje narodnega imetja
Problemi dela KUNI

Iz poslovnika evidenčnostatističnega oddelka KUNI pri PSNOS je razvidno, da je bila naloga tega oddelka:

– zbrati podatke o vsem imetju, ki je že bilo in je še prihajalo v državno last na podlagi odloka Avnoja z dne 21. novembra 1944.

Po tem odloku je prešlo v državno last:

– vse imetje nemške države, nemških državljanov, jugoslovanskih državljanov nemške narodnosti, razen tistih, ki so se bojevali v osvobodilni borbi in pa imetje vojnih zločincev in oseb, ki so pobegnile pred NOV.

Nemško imetje je prešlo v državno last na podlagi zaplembnih odločb oziroma na podlagi pravnomočnih rešitev na pritožbo, imetje vojnih zločincev in pobeglih oseb pa na podlagi zaplembnih obsoj vojaških ali pa sodišč slovenske narodne časti.

KUNI tega premoženje neposredno ni upravljala, ampak je bila pravzaprav nekak filter, ki je prečiščeval zajeto imetje in ga oddajal resornim ministrstvom po vrstah imetja in sicer:

kmetijska posestva Ministrstvu za kmetijstvo
gozdna posestva Ministrstvu za gozdarstvo
industrijska in rudarska podjetja ministrstvu za industrijo in rudarstvo
trgovino in obrt Ministrstvu za trgovino in prekrbo

oziroma pristojnim gospodarskim odsekom okrožnih, okrajnih in krajevnih uradov in ustanovam.

Za vse narodno imetje je moral evidenčni oddelek voditi točno evidenco in skrbeti za popis, za ta namen pa je sestavljal razne popisne obrazce.

Prvi postopek dela evidenčnega oddelka je bilo zbrati vse podatke o prehodu imetja v državno last, zato se je omejil predvsem na naslednje podatke:

– prejšnji lastnik oziroma naziv podjetja
– razlog, zakaj njegovo imetje preide v državno last in kdo ga trenutno upravlja
– na podlagi katere končnoveljavne odločbe ozi-

roma rešitve je njegovo imetje prešlo v državno last.

V drugem postopku po dokončnem prehodu v državno last pa evidence ni več zanimalo, kdo je prejšnji lastnik, pač pa je prešlo delo k točnemu popisu zajetega imetja. Ustvariti je bilo potrebno točen pregled imetja po vrstah (agrarna posestva, stavbna zemljišča, rudniki ...) ne oziraje se na to, kdo je bil prejšnji lastnik.

Vsako imetje, ki je bilo zaplenjeno in je KUNI o njem dobila kakršnokoli obvestilo ali dopis, je v evidenčnem oddelku dobilo svojo zaporedno številko in mapo, v katero so se vlagali dopisi, ki so se nanašali nanj. Mape so se imenovale imovinski akti. Na zunanji strani vsakega imovinskega akta je bilo zabeleženo:

– vrsta imetja ali naziv podjetja,
– ime in priimek bivšega lastnika
– zadnji naslov, kraj, okraj in okrožje, kjer se imetje nahaja,
– razlog in vrsta zasežbe,
– sodišče, ki je izreklo zaplembo, številka in datum razsodbe,

– vrednost imetja ali podjetja (to se je v večini primerov ugotovilo naknadno),

– zaplembna odločba oziroma rešitev na to odločbo,

– oblast, ki to imetje upravlja,
– ime in priimek upravitelja ali delegata.

S tem sta bila v bistvu združena prvi in drugi postopek dela evidenčnega oddelka z nekaterimi dodatki.

Posamezna zasežena imetja so dobila zaporedno številko v istem vrstnem redu, kot so prišla v evidenco, ne oziraje se na ime bivšega lastnika in na predmet. Menili so tudi, da bo marsikatero imetje, ki je bilo zaseženo ali zavarovano, zopet vrnjeno lastniku in bo evidenčna številka izpadla. Zaradi tega je bilo nesmotrno vleči zaporedne številke neprestano dalje in zato je začela numeracija vsako leto znova. Da se številke ne bi podvajale, sta se vstavili na začetku evidenčnega števila zadnji dve številki tekočega leta. Računalo se je, da bo zaplemb v letu več kot 1000, zato so rezervirali za tekoča števila štiri mesta. Tako je dobil prvi akt v

letu 1946 na primer številko 460001. V tem primeru je segla evidenca za tekoče leto lahko do števila 9999.

Vsi imovinski akti so se vlagali po vrstnem redu številke v omare, police ali registratorje. Da se je na podlagi imena prejšnjega ali prvotnega lastnika našel določen akt, je obstajala posebna evidenčna kartoteka. Na kartotečnih listih je bila označena registrska številka imovinskega akta, ime lastnika, kraj, okraj in okrožje, pod tem pa vsebina ali predmet imovine. Posamezni lastniki so bili razvrščeni po abecednem vrstnem redu. Poleg te kartoteke sta obstajali še krajevna in predmetna kartoteka.

Krajevna kartoteka. Služila je v glavnem za statistične namene, da se prikaže predvsem, koliko imetij je bilo zaseženih v tem ali onem kraju, oziroma, kaj se tam nahaja. Navodilo za registracijo in evidenco zaplenjenih imetij je natančno predpisovalo tudi obliko in velikost kartic. Med drugim se je priporočalo, da ima vsak jezdec oziroma nastavek označbo kraja, okraja in okrožja (različna barva). Krajevne označbe so bile na levi strani, označbe okrajev in okrožij pa na desni.

Predmetna kartoteka. Imela je namen, da se najdejo določene vrste zaplemb in se ugotovi, kje povsod se to imetje nahaja. Tu je šlo za razdelitev po vrsti imetja. Zato se je priporočal decimalni klasifikacijski sistem. Pri tem sistemu se je dana materija razdelila na deset temeljnih vrst, vsaka vrsta pa zopet na deset podvrst. Za klasifikacijo imetij je prišla v poštev sledeča razvrstitev:

- 0 – splošna ali sestavljena (kompleksna) imetja
- 1 – zemljišča
- 2 – zgradbe
- 3 – oprema
- 4 – živali
- 5 – blago
- 6 – denarne vrednote
- 7 – obveznosti.

Podskupina 1 – zemljišča, se je delila:

- 10 – mešana zemljišča
- 11 – agrarna zemljišča
- 12 – gozdovi
- 13 – vinogradi
- 14 – stavbna zemljišča
- 15 – neplodna zemljišča

Enako so se delile tudi ostale vrste.

Predmetna kartoteka je služila v glavnem za statistične namene. Tudi tu so uporabljali jezdece ali nastavke, glavna skupina je imela le-te na levi, podskupina pa na desni strani. Podoben popis je opravljal tudi statistični urad, zato KUNI kasneje ni vodil kartoteke popisa zaseženih imetij. Pokazalo se je, da se je pri svojem delu statistični urad ubadal z velikimi problemi predvsem zato, ker podatki velikokrat niso bili točni in zanesljivi.

Pri evidencah je igrala pomembno vlogo tudi označba razloga in vrste zaplemb ter pavšalna ocenitev velikosti kmečkih posesti. Razlogi za zasežbo imetij so bili označeni:

A = imetje Nemškega rajha in nemških državljanov

B = imetje oseb nemške narodnosti

C = imetje vojnih zločincev, nasprotnikov in vseh, ki so sodelovali z okupatorjem

CI = imetje oseb, ki so zaradi tega v preiskovalnem zaporu

C2 = imetje oseb, ki so bile obsojene na zaplenbo imetja

D = imetje oseb, ki so pobegnile

E = imetje oseb, katerim je imetje odtujil okupator in jim še ni bilo vrnjeno

F = imetje oseb, katerih imetje je bilo razlaščno na podlagi zakona o agrarni reformi

G = imetje oseb, ki so imetje prostovoljno odstopile državi.

Označevanje vrste zasežb:

I – državna last (imetje je prešlo definitivno v državno last)

II – državna uprava (imetje utegne priti v državno last)

III – sekvester (začasna državna uprava v primerih, da imetje načelno ne preide v državno last)

Tako so prišle pod vrsto zaplemb naslednje kategorije:

I = A + B + C2 + F + G

II = CI + D

III = E

Označbe kategorij z velikimi črkami je uvedel statistični urad pri predsedstvu vlade Slovenije, vrste zaplemb pa je uvedela DUND.

Za poslovanje je bil uporabljen sistem kartotečnih omari Kardex, ki jih je KUNI prevzela od bivše Emone, ravno tako, kot je prevzela od te družbe registrske omare in kartotečne skrinjice.

Imovinskih aktov je bilo vsak dan odprtih povprečno od 50 – 100, prav toliko pa tudi dvojnih kartotečnih listkov (bivši lastniki imetja po kategorijah). Imenske kartoteke so bile sestavljene po začetni črki prejšnjega lastnika, imovinske pa po okrožjih, okrajih in krajih. Poročilo o porazdelitvi dela evidenčno-statističnega oddelka KUNI z dne 30. oktobra 1945 navaja, da je bilo predvidenih okoli 17.100 pravnomočnih rešitev okrožnih in približno 400 zaplemb mestnih zaplembnih komisij. Še v začetku leta 1946 (20.2) se je pri KUNI pričakovalo okoli 25.000 zaplembnih odločb. Obstaja tudi podatek iz leta 1946, da bo vseh zaplembnih odločb okoli 36.000, vendar se mi zdi ta podatek precej pretiran.

Delo evidenčno-statističnega oddelka je obsegalo:

- 1) razdeljevanje pošte,
- 2) odpiranje novih spisov in vlaganje splošnih spisov v mape,
- 3) vlaganje zaplembnih odločb, komisijskih zapisnikov in sodnih odločb,
- 4) reševanje pošte v zadevah industrije,
- 5) vodenje kartoteke industrijskih imetij,
- 6) vodenje kartoteke obrtnih, trgovskih in gostinskih storitev,
- 7) vodenje kartoteke denarnih zavodov, delnic, denarnih vlog,
- 8) vodenje kartoteke zaplembnih odločb po čl. 28,
- 9) vodenje kartotek zaplembnih odločb po čl. 30,

10) vodenje kartotek zaplembnih odločb obsojencev in redigiranje seznamov oseb, obsojenih na zaplembo imetja,

11) zbiranje premičninskih prevzemnih listov (stanovanjska oprema...),

12) ustvarjanje kartoteke agrarnih posestev, stavb in stavbnih zemljišč,

13) izdajanje spisov ostalim oddelkom in vlaganje vrnjenih v omare.

V septembru 1945 so dobili od DUND popisne obrazce za industrijska in rudarska podjetja, gozdna posestva, zgradbe in stavbna zemljišča, obrtna in trgovska podjetja ter za denarne zavode in zavarovalnice. Ti obrazci so bili v Sloveniji delno ponostavljeni in dopolnjeni, saj ob začetnem delu evidenčni oddelek pri KUNI ni računal, da bo DUND v Beogradu zahtevala tudi takojšnjo ocenitev vseh imetij. Zato so bili obrazci v Sloveniji naknadno prilagojeni tako, da so navajali vrednost imetja v opombi. Ta vrednost se je morala navesti po stanju na dan popisa. Če točna ocenitev ni bila možna, se je navedla vsaj približna vrednost in višina morebitnega tujega kapitala v procentih. Tudi pri popisu kmetijskih površin in zgradb se je zahteval podroben popis, ki pa naj bi ne odstopal od dejanske vrednosti za več kot 10 %. Navedene popisne liste oziroma pole so morali izpolniti krajevni ali okrajni ljudski odbori po danih navodilih, ki so jih dobili zastopniki okrožnih uprav na skupnih konferencah.

Obstajala je tudi kartoteka delničarjev ter popis delnic po delniških družbah, iz katerih je razvidno: naziv delniške družbe, višina glavnice, število delnic, lastniki in število delnic, ki jih lastnik poseduje. Vse delniške družbe so razvrščene po abecedi.

Urejena je bila tudi kartoteka upnikov denarnih zavodov in lastnikov vlog ter imetij na tekočih računih in depozitov, ki so prišli pod zaplembo. Največji obseg je že v začetku leta 1946 dosegla kartoteka delnic, vrednostnih papirjev in denarnih vlog, obsegla je že preko 8.000 kartotečnih listkov.

V evidenčno-statističnem oddelku se je vodil tudi abecedni seznam sodb obsojencev.

Dejansko stanje, vsaj glede na evidenco, ki smo jo s tem fondom prevzeli v Arhiv Republike Slovenije, pa je dokaj klavarno. Evidenc je zelo malo in še te so v glavnem nepopolne in s tem neuporabne. Zato bo tudi gradivo uporabno šele tedaj, ko bomo popisali vse zaplembe (imensko).

Po navodilih DUND iz Beograda in po odločbi gospodarskega sveta je bilo treba v najkrajšem času oceniti narodno imetje. Zato so tudi v Sloveniji po okrožjih sklicovali konference referentov za upravo narodne imovine. Tako so bile za ljubljansko, novomeško, celjsko in mariborsko okrožje od 4. do 9. februarja 1946 sklicane konference, kjer so referenti posredovali navodila okrajnim in krajevnim referentom.

Navodila za ocenjevanje:

1. Ocenitev zemljišč se je izvršila na podlagi cen iz leta 1939 + 30 % po naslednjih področjih:

A – obdelovalna zemlja – celotno območje Slovenije se razdeli v tri razrede:

1. razred: poljedelske ravnine: Prekmurje, Ptuj-

sko, Dravsko, Sorško, Ljubljansko in Krško polje ter Savinjska dolina

2. razred: poljedelski predeli v ostalih krajih v dobri in srednji legi

3. razred: obdelana zemlja v hribovskih krajih in slabih legah, ki ne spada v 2. razred

Ocenjevali so po m². Kjer izmera ni bila znana, se je ugotovila približna površina in cena, pri čemer se vrednost ni smela razlikovati od dejanske za več kot 10 %. Podana je tudi tabela za m² zemljišč – njiv, travnikov, pašnikov, zelenjavnih in sadnih vrtov ter hmeljnih nasadov, in sicer cena glede na razred.

B – vinogradi: predeli se razdele v tri skupine po vinorodnih okoliših:

1. skupina: Ljutomer – Ormož, Slovenska Bistrica, Maribor (Pekre), Gornje Slovenske gorice, Haloze

2. skupina: Srednje Slovenske gorice, Gornja Radgona, Konjice, Dolnja Lendava, Bizeljsko, Trška gora, Sv. Križ, Krško, Metlika

3. skupina: vsi ostali vinorodni okoliši.

Ocenjevali so po m², glede na skupino vina: sortno, mešano, šmarnica, izabela.

C – gozdovi oziroma gozdni svet: ceni se po m² in to v vsej Sloveniji enako:

1. iglasti gozdovi
2. listnati gozdovi
3. mešani gozdovi
4. hrastovi gozdovi.

II. Cenitev zgradb in stavbišč – ocenijo se po navodilih za ocenjevanje vojne škode. Po istem navodilu se ocenijo tudi premičnine z izjemo pohištva in stanovanjske opreme.

Cenitve so opravljala:

1. Ljudska sodišča za imovino oseb, ki so bile obsojene po 28. členu o zaplembi.

Pri vsakem okrajnem sodišču se je postavilo več ocenjevalnih komisij; za območje vsakega KLO postavi sodišče 2–3 cenilnice. K cenitvam so povabili tudi predstavnika KLO in ljudskega tožileca. Pri ocenjevanju trgovinskih, obrtnih in industrijskih podjetij ter veleposestev pa se je postavil delegat oziroma upravnik, ki je sestavil podroben inventar in opravil cenitev s pomočjo cenilca posamezne stroke.

2. Zaplembna komisija za imovino oseb, ki so bile obsojene po 30. členu o zaplembi.

Okrajni ljudski odbori so ponavadi sklicali na svojih sedežih referente za upravo narodnega imetja pri KLO. Vsak KLO je moral popisati vse imetje, ki se je nahajalo pod državno upravo, in to za vsako stroko posebej.

Sedeži zaplembnih komisij:

Okrajne komisije so poslovale na sedežih okrajev. Okrajne mestne komisije so poslovale na sedežih mest na stopnji kraja ali okrožja. Prve so imenovali okrajni NOO, druge pa mestni NOO. To so bile prvostopenjske komisije.

Drugostopenjske: okrožne komisije so poslovale na sedežih okrožij, pokrajinska komisija pa na sedežu KUNI.

Okrožne komisije je imenoval okrožni NOO, pokrajinsko pa KUNI. Obe sta poslovali le kot drugostopenjski komisiji, in sicer okrožna le za re-

ševanje pritožb zoper odločbe okrajnih komisij, medtem ko je pokrajinska komisija poslovala kot druga stopnja za reševanje pritožb okrajnih mestnih komisij. Pritožba se je vedno vložila pri tisti komisiji, ki je izdala odločbo na prvi stopnji.

Po pravnomočnosti zaplembe odločbe so se le-te vročile:

1. lastniku ali pooblaščenцу, v primeru njegove odsotnosti se je odločba vročila skrbniku na čin z opozorilom, da mora vročiti pritožbo;

2. okrajnemu sodišču zaradi zaznambe v zemljiški knjigi;

3. okrožnemu sodišču zaradi zaznambe v trgovskem registru, če je šlo za imetje družbe;

4. ministru, ki ima dotično imetje v upravi;

5. KUNI v Ljubljani;

6. javnemu tožilstvu.

KUNI je (naj bi bila) organ, ki je po upravni plati opravljala nadzor nad zajemanjem imetja, skrbel za evidenco in razvrščanje tega imetja, zlasti pa pazila na to, da se imetje ne porazgubi in da preide v resnici v roke države. Zato je tudi 27. člen zakona o zaplembi imovine in o izvrševanju zaplembe z dne 9. junija 1945 določil, da druge narodne oblasti brez poprejšnje odobritve KUNI ne smejo ne med zaplembnim postopkom ne po prehodu zaplenjene imovine v državno last, od te imovine ničesar vzeti, ne v last ne v rabo. Zakon o zaščiti narodne imovine in njenem upravljanju določa v členu 3, da mora vsak, ki ima narodno imetje, dobiti pismeno dovoljenje zvezne oziroma federalne UNI za razpolaganje z imetjem, prav tako pa je bilo naročeno vsem osebam, javnim oblastem in ustanovam, da v 30 dneh prijavijo vse narodno imetje, ki ga imajo na dan objave zakona o zaščiti narodnega imetja.

Tako govore pozitivni predpisi, praksa pa je šla največkrat svojo pot. Zato so bili deloma krivi pomanjkljivi predpisi, deloma pa nerazumevanje problemov. V glavnem so se pokazale težave pri razdeljevanju narodnega imetja. Posamezna zvezna ministrstva so izdajala odredbe ali pa so izšli celo zakoni, po katerih so bile določene vrste narodnega imetja dodeljene v upravo posameznim ministrstvom. Na podlagi tega so posamezna ministrstva tudi v Sloveniji izdajala odloke o tem, katero imetje spada v njihovo pristojnost. Prišlo je do tega, da so dobila posamezna imetja tri, štiri ali celo pet delegatov. Poleg tega so ministrstva smatrala, da so upravičena upravljati vso imovino bivšega lastnika, ne glede na to, iz česa se sestoji. Spričo tega je moralo nujno priti do sporov, nejasnosti, itd. Da bi se stvar vendarle rešila, je bila 6. decembra 1945 v Ljubljani sklicana konferenca vseh ministrstev, vendar ni dala pričakovanih rezultatov. Naj omenim čisto na kratko le nekatera ministrstva, kjer je prihajalo do kršitev in nesporazumov glede kompetence pa tudi nepravilnosti pri razdeljevanju imetja.

V upravi organov KUNI so bile stanovanjske zgradbe. Po naročilu vlade LRS je oddelek ZNI z dne 15. julija 1946 izročil stanovanjske zgradbe v upravo in užitek KLO. Ti so morali zgradbe tudi obnavljati, vendar so se posebej v večjih mestih (Maribor, Ljubljana, Celje) srečevali z velikimi problemi, ker sta bila vzdrževanje in obnova zelo

neracionalna. Zato KLO tega niso mogli opravljati, pač pa se je v glavnem pojavljala tendenca, da se čimveč zgradb obdrži v javni upravi. Postavlja se vprašanje, kakšen stanovanjski fond je bil sploh oddan KLO.

Zaplenjena gradbena podjetja je zajelo ministristvo za gradnje in jih je od vsega začetka upravljalo državno gradbeno podjetje Gradis. Kljub pozivom in urgencam, KUNI ni poslal nobenega popisa in ocenitev niti imen podjetij, ki naj bi jih bilo okoli 80.

Pereč problem je bil obračun trgovskih obratov. Tu se je izvajala uprava po dveh linijah. Del trgovin je zajelo ministristvo za trgovino in preskrbo neposredno, oziroma njegovi nižji organi, del trgovin pa je prevzela KUNI, ki je ugotovila, da je bilo blago ministristva za trgovino in preskrbo v veliki večini prodano zadrugam, obračunov pa v glavnem ni bilo.

Ministristvo za kmetijstvo in gozdarstvo je pod svojo upravo zajelo zemljišča – predvsem veleposstva, večina ostalih agrarnih zemljišč pa je ostala v upravi organov za UNI. Pozneje je bilo zemljišče v smislu zakona o agrarni reformi z dne 3. avgusta 1945 in 17. decembra 1945 izročeno zemljiškemu skladu za agrarno reformo oziroma drugim skladom. Agrarne komisije so v mnogih primerih prekoračile svoje kompetence in razpolagale tudi s stanovanjskimi in poslovnimi zgradbami ter združenim imetjem. V več primerih so samovoljno razpolagale tudi z zemljišči industrije. Ker so bile v več primerih odnešene zemljiške knjige, katastrski podatki in mape ali pa so bili ti dokumenti med vojno uničeni, je bilo zelo težko podati celotno evidenco zemljišč iz narodnega imetja. Agrarnemu skladu je bil izročen tudi izkupiček prodanega vina. Podatkov o cenah v glavnem ni.

V zvezi z mirovnimi pogodbami, zlasti pri določanju plačila reparacij, je postalo zelo pereče vprašanje, koliko in kakšen inozemski kapital je investiran pri nas. Iz državnih interesov je bilo potrebno urediti sistematsko zbiranje podatkov o tujem kapitalu. Obstajala je sicer kartoteka inozemskega kapitala v Jugoslaviji (pred vojno), vendar OZNA, ki je to kartoteko po vojni prevzela, KUNI te kartoteke ni izročila, tudi ne po večkratnem posredovanju.

Med OZNO in KUNI je nasploh prihajalo do precejšnjih trenj. Na konferenci predstavnikov ministrov in drugih ustanov ter KUNI dne 4. oktobra 1945, kjer se je razpravljalo o tej temi, so med drugim sprejeli naslednje sklepe: da so tudi organi OZNE dolžni upoštevati vse zakonite predpise, da so dolžni pomagati okrajnim oziroma okrožnim komisijam z vsemi potrebnimi informacijami, da so dolžni KUNI javiti vse primere nezavarovanega nemškega imetja, ne pa da jih zavarujejo sami, da ne smejo ovirati organov zaplembnih komisij pri prepisovanju in evidentiranju nemškega imetja in da postavi OZNA svojega delegata, ki bo v stalnih stikih s KUNI. Uprava narodne imovine za glavno mesto Ljubljano pa še v poročilu za konferenco predstavnikov okrožnih organov dne 9. novembra 1945 navaja med drugim »... da ima največje težave uprava za imovino, ki je prešla nekontrolirano v

uporabo OZNE in vojaških edinic. Predmetov, ki so jih le-te prisvojile po večini ni možno ugotoviti. Od odvzetega imetja ni možno dobiti nikakršnih podatkov, ker so vsi poskusi dela pri tem spodleteli. Isto poročilo tudi navaja, »da se mora izvršitev zaplembe imovine Nemcev vršiti ob prisotnosti predstavnikov KUNI, ker bi se sicer po dosedanjih izkušnjah OZNA polastila stanovanj in boljše opreme, KUNI pa bi preostalo le delo in ničvredna navlaka«. Po uvedbi preiskave bi OZNA morala stanovanje ali hišo zapečatiti, ključne pa oddati upravi, vendar je iz več dopisov razvidno, da je OZNA samostojno razpolagala s stanovanji in hišami kakor tudi z vsem inventarjem.

Kako je bilo z vojsko? Navodilo z dne 7. julija 1946 med drugim navaja »... da se oficirjem JA, ki so prebili v NOB 2 – 4 leta in ki so dobili pohištvo in druge hišne potrebščine od uprav narodnega imetja, oprosti dolg popolnoma ali delno, da tistim, ki nimajo pohištva oddelek za upravo narodne imovine omogoči, da ga dobe po imovinskem stanju, brezplačno, po znižanih cenah ali na obroke«. To so bila navodila sredi leta 1946, ki so povzročila precej kritik, ker dajo vse ugodnosti samo oficirjem JA, ne pa tudi ostalim borecem, aktivistom in vojnim invalidom. Iz poročil okrožnih zaplembnih komisij za leto 1945 je razvidno, da so te komisije imele velike težave prav z nepremičninami, ki so jih OZNA in oficirji JA odnašali brez vsakršnega popisa. Dogajalo se je, da so se bivši lastniki vrnili iz taborišč ter prepoznavali svoje pohištvo, ki je bilo odneseno iz njihovih hiš ali stanovanj. Prihajalo je do situacij, ko se je pohištvo tudi nekajkrat selilo.

SKLEP

Namesto sklepa bi morda odprl le še nekaj vpra-

šanj, ki jih v svojem referatu nisem mogel predstaviti, ali pa sem jih predstavil zgolj površno, vendar so se v obdobju zaplemb zelo jasno kazala in so se že takrat ukvarjali z njimi posamezniki oziroma komisije:

- nalaganje in upravljanje z dohodkom iz narodnega imetja in iz imetja pod sekvestrom (vinogradi, trgovine, hmelj)
- problem narodnega imetja v rokah vojnih enot ter pristojnosti glede tega imetja.
- revizija dodelitve premičnin osebam brez evidence KUNI
- ocenjevanje trgovskega blaga
- uporaba lesa iz narodnega imetja (nekontrolirana sečnja v gozdovih bivših lastnikov)
- vprašanje izplačila alimentov, preživnin in pokojnin
- požarno zavarovanje imetja
- problem zgradb in hotelov v letoviških krajih.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Kommission für Volksvermögensverwaltung *Brane Kozina*

Die Tätigkeit der statistischen Evidenzabteilung, die Anweisung zur bewertung des Volksvermögens und die bei der Tätigkeit der Kommission für Volksvermögensverwaltung (KUNI) auftauchenden Probleme sind die drei Bereiche, die kurz in diesem Beitrag dargestellt sind. Im ersten Teil des Referats ist die Evidenzabteilung vorgestellt, im zweiten sind Anweisungen zur Bewertung des Volksvermögens angegeben und im dritten Teil sind nur im kurzen die Probleme geschrieben, die KUNI bei ihrer Arbeit traf.

Arhivsko gradivo o zaplembah in nacionalizacijah v fondu Ministrstva za industrijo in rudarstvo

Vesna Gotovina

V svojem koreferatu se bom omejila samo na arhivsko gradivo Ministrstva za industrijo in rudarstvo.

Arhivsko gradivo ministrstva je bilo prevzeto v Arhiv Republike Slovenije v letih od 1952 – 1960 brez prevzemnih zapisnikov v zelo neurejenem stanju. Za ustanovitev ministrstva so potekale organizacijske priprave že pred koncem vojne pri Odseku za industrijo in obrt pri Predsedstvu SNOS ki je bilo ustanovljeno decembra 1944. Ta odsek je pripravil načrte za organizacijo bodočega ministrstva, navodila pa je dobil od Poverjeništvu za trgovino in industrijo NKOJ. Ta odsek je opravljal med vojno naslednje naloge:

- izdeloval načrt za ministrstvo,

- zbiral statistične podatke o rudarstvu, industriji in obrti,
- na neosvojenem ozemlju postavljaj svoje zapupnike.

Ministrstvo je bilo ustanovljeno z ukazom o imenovanju Narodne vlade Slovenije 5. maja 1945. Najpomembnejši nalogi ministrstva sta bili postavitve upravnega aparata in prevzem podjetij, ki so bila zaplenjena, nacionalizirana ali pa so prišla z začasno odredbo v upravo Ministrstva za industrijo in rudarstvo.

S temi vprašanji se je ukvarjal obči oddelek Ministrstva za industrijo in rudarstvo ter imel dve nalogi:

- a) izvedbo podržavljanja imetja »narodnih sovržnikov«,